

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. IV. Quomodo Consensus debeat esse liber à metu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

QUÆSTIO IV.

Quomodo Consensus debeat esse liber à metu?

iam ad majorem securitatem congruit (quamquam putetur non esse necesse, cum mandatum procuratorium posset esse datum vivâ voce) exhiberi mandatum seu instrumentum procuratorium. Tunc autem substantia contractus & Sacramenti matrimonii non solum consistit in actu constitutivo procuratoris ad contrahendum, sed simul in ipso procuratoris ministerio; utpote quod est essentialiter perfectivum contractus. Nam certè ipsa expressio consensus conjugalis perficitur hoc ministerio, ac plene integratur partim ex mandato, partim ex actu executivo; & similiter ex illo actu quo profertur & publicatur epistola, si per illam fiat contractus. Quamquam procurator non ideo sit minister Sacramenti, aut debeat ex hac parte esse in gratia (esto generaliter adquirendum) quia non agit nomine suo, sed principaliter, cujus censetur actus, & qui mediante procuratore profert & adhibet suum consensum. Plura, quæ hac de re dici possent, quia ratiores sunt; videri possunt apud Sanchez & alios.

Inter consensum contrahentium sive expressionem unius & alterius sufficit moralis conjunctio, ut consensus & expressio prioris juxta intentionem illius (quæ pro diversis casibus est diversa) censetur moraliter permanere, quando adhibetur ex parte alterius. Quare non debent simul & incontinenti exprimi, sive Jus vetus, sive Tridentinum spectes; ut patet dum contrahitur (quod & post Tridentinum potest fieri) per procuratorem, vel epistolam, quando interius consensus diu potest præcedere expressionem illius, & consensum alterius. Sic dum per epistolam aut procuratorem contrahitur, tardius durat, quantum temporis humano more intercedere solet, usque dum perveniat procurator aut epistola, & commode conveniri possit altera pars, ut adjungat eam debita solemnitate suum consensum. Non censetur alioquin permanere in consensu, aut intendisse, ut pars post habitam nōticiam possit ad annos differre suum consensum. Nisi id expresserit: in quo casu nullum est tempus taxandum, nisi juxta ejus voluntatem non retractatam. Dum inter presentes contrahitur censetur prioris consensus non manere suspensus (nisi aliud exprimat, sed velle, ut etiam alter incontinenti, non recedendo ab illo congressu, adjungat suum.

Potes, in quod objectum debeat cadere consensus matrimonialis? Resp. certum esse, quod in essentialia contractui matrimoniali, sive explicitè sive implicitè, adeoque in mutuum & inseparabilem corporum traditionem, cum obligatione fidei servandæ & boni prolis, de quo quasi. 5.

CONSENSUM debere esse liberum à necessitate, sic ut physica necessitas (qualis est in perfectè amentibus, phreneticis, ebriis, dormientibus, pueris) aut coactio tollat valorem matrimonii, rarius est, quam ut discussionem mereatur. Qualiter obstitit error substantialis personæ, non autem accidentalis, agendo de impedimentis Matrimonii dicitur. Nunc inquirendum, an vel quis metus obstitit ejusdem valori. Pro quo

Nota I. Metum alium esse gravem, alium levem. Gravis est, qui cadit in constantem virum, seu quo rationabiliter timetur malum merito formidabile etiam viro alioquin forti & constanti, sive interim de facto forti animo illud superet, sive eidem cedat. Hujus varia exempla adducuntur à Doctoribus, v. g. rationabilis timor mortis, mutilationis, gravis carceris, stupri, privationis omnium bonorum vel notabilis partis, diuturni exilii, atrocis cruciatûs, notabilis infamiae, gravis indignationis paternæ, vel eorum, sub quorum cura quis est constitutus. Denique metus eorum, quæ prudens judicare potest viro constanti esse merito formidabilia. Causant autem prædicta mala metum gravem, non tantum dum prudenter existimantur aut rationabiliter dubitantur imminere propriæ personæ, sed etiam (ut Plures notant) quando proximè conjunctis, v. g. parentibus, liberis, fratribus, sororibus, vel aliis, quorum mala solemus ut nostra apprehendere. Rationabilis denique timor (qui requiritur juxta Doctores omnes, re alioquin sit vani & levis hominis) censetur, quando jam alicui intentatur violentia, aut inferuntur minæ ab homine merito metuendo; sic ut malum sit verè imminens, quod metuens ipse non possit rectè evadere; secus, si possit sibi rectè consulere. Quare non sufficit, quod quis ex se solum suspicetur minas sibi inferendas, sive habeat suspicionem timoris: nam (ut dicitur L. Metum autem ff. De eo quod metus causa) metum presentem accipere debemus, non suspicionem inferendi ejus, sed si illatus est timor ab aliquo. Sunt quoque aliqui verbis jactantes, nihilque facientes; qui proinde rationabiliter non sunt metuendi. Quod prudens judicabit.

Advertunt insuper passim Doctores ultra prædictum metum, qui dicitur absolute gravis, dari alium respectivè gravem, qui est absolute non cadat in constantem virum, est tamen non minus gravis respectu hujus personæ, v. g. femine, senis

17. Consensus conjugalis debet esse liber à necessitate.

18. Quid sit metus absolute gravis.

Varia ejus exempla.

19. Quid metus respectivè gravis.

vel pueri, quàm alius respectu viri constantis. Et talis metus etiam sufficit in talibus personis ad rescindendos contractus juxta Sanchez, & alios communiter. Itaque quando dicitur timor cadens in constantem virum, debet amplè intelligi, ut includat etiam timorem qui cadit in constantem feminam, constantem senem vel puerum, et est, qui aptus sit concutere constantiam proportionatam talium personarum. Ad quod discernendum non potest alia regula determinata tradi, quàm prudens judicium. Ex quibus patet, quis sit metus levis, ille videlicet, quo spectatis omnibus circumstantiis non timetur rationabiliter grave malum.

Quis metus levis.

20. Alius est incensus ad extorquendum censuram, jus suum vel injus, alius non.

21. Metus gravis injuste incensus ad extorquendum matrimonium irritat illud.

Est si sit incensus à tertio.

Socius est de metu levi.

22. Aut justè incensus.

Nora II. metum aliquando incuti ad aliquid obtinendum, v. g. matrimonium: aliquando incuti alia de causa, v. g. si quis minetur alteri mortem ex odio vel ob injuriam, quam passus est. Potest autem utroque modo metus incuti justè vel injustè.

Dico I. Metus gravis injustè incensus ad extorquendum Matrimonium, illud irritat. Ita communiter Doctores & patet ex c. Cum locum, de Sponsalibus, ubi dicitur, Matrimonium solo consensu contrahi, eumque locum non habere, ubi metus vel coactio intercedit. Item ex c. Veniens ad nos. Et c. Consultationi quod, sit. Estque Conclusio vera, etsi metus sit incensus à tertio, ut patet ex c. Veniens, ubi agitur de metu illato à patre puellæ, non autem ab ipsa puella. Et c. Consultationi solum ponderatur, quòd metus sit illatus, non autem à quo.

Dixi in Conclusione, metus gravis: nam metus levis juxta Doctores communiter non solum non irritat Matrimonium in foro externo, verum nequidem in foro conscientie: etsi id putet Navarrus, & probabile censet Sanchez l. 4. d. 17. n. 4. Nam auctoritates loquuntur de solo metu gravi. Deinde metus levis censeri debet potius provenire ex libera acceptatione ejus, qui metum patitur, quàm ab extrinseco: ut proinde motivum adeò tenue ad tantam rem non obstat, quin adhuc censeri debeat talis spontè elegisse conjugium. Alioquin etiam plurimæ dubietates & prætensiones de nullitate matrimonii suborirentur. Accedit, quòd si talis metus irritaret in foro conscientie, ipso satis probato debet et justè etiam in foro externo matrimonium declarare irritum. Denique non desunt alia motiva externa, ut preces, blanditiæ, reverentia erga superiorem aut amicum suadentem matrimonium, quæ non minus valent ad flectendum animum & minuendam libertatem, quàm metus levis; & tamen non irritant matrimonium.

Dixi etiam, metus injustè incensus: quia justè incensus etiam ad extorquendum Matrimonium, non irritat illud, juxta Sanchez d.

13. Præcipuum & alios: nam Canones sive auctoritates tantum loquuntur de metu injustè incensus. Deinde per talem metum non irrogatur alteri injuria, sed potius injungitur, ut perficiat quod debet; vel certè proponitur ei modus, quo evadere possit supplicium quòd meretur, sive datur occasio tollendi metum ex natura peccati ortum. Sic v. g. qui alium justè accusare vel condemnare potest, minando accusationem vel condemnationem, non tenet censeri inferre metum, quàm offerre alteri occasionem se liberandi à periculo mortis, in quod suâ culpâ se coniecit. Confirmatur quod variis casibus jus præcipit, & judex compellit sub comminatione poenæ, etiam excommunicationis, ad matrimonium, v. g. illum qui contraxit sponsalia, aut qui defloravit virginem sub spem & promissione matrimonii. Similiter metus gehennæ à Deo immixtus non officit validæ impletioni sponsalium. Nec refert, quòd c. Veniens, 2. de Sponsal. videatur esse sermo de metu justè incensus, quem nimirum pater puellæ irruerat juveni cum illa de consensu. Nam metus iste erat injustus, scilicet presentaneæ necessitatis.

Dixi denique, incensus ad extorquendum matrimonium: quia metus à causa naturali, v. g. naufragio, morbo &c. ortus, vel etiam à causa libera ad alium finem illatus non irritat Matrimonium, juxta Sanchez l. 4. d. 12. n. 3. & alios communiter. Nam talis metus per accidens se habet ad matrimonium, & ex eo contrahens censetur potius moveri à seipso, quàm à metu. Unde matrimonium spontè quodammodo assumitur tamquam remedium ad evadendum malum alioquin sibi imminens. Quæ jura non censentur etiam agere de hoc metu.

Hinc valet Matrimonium contractum cum aliquo metu instantaneo mortis ex naufragio: prout etiam valent vota sic emissæ. Deinde si damnatus ad mortem ducat meretricem vel aliquam pauperem ei obstatam, ut mortem evadat (prout quibusdam in locis usus habet) valet matrimonium, idque et si sit condemnatus injustè, modo ob alium finem, & à quocumque hæc conditio offeratur, juxta Sanchez & alios. Equidem si gravamen sit injustum, videretur vis inferri ad extorquendum consensum, quando aggressor ipse, vel alius pro eo, & non potius gravamen injustum passurus matrimonium offerret. Similiter si Princeps obsidione pressus offerat matrimonium contrahendum cum filia obsidentis, ut sic obsidionem solvat, valet matrimonium, dummodo isto sine obsidio non fiebat. Plures casus videri possunt apud Sanchez supra d. 12.

Dico II. Matrimonium initum ex metu gravi ad hoc injustè incensus, est irritum jure divino. Ita Scotus d. 29. n. 7. & 8. D. Thomas, D. Bonaventura, D. Antoninus, Gabriel, Angles, jure Bar.

Bartholomaeus, Ledejma, Basilus Pontius, Diana P. 4. Tr. 4. Resol. 239. Notandum, & plurimi alii, tum Theologi, tum Jurisperiti, contra Sanchez l. 4. d. 14. & plures Recentes, existimantes nullitatem provenire ex solo jure Ecclesiastico; quamvis ipsi Sanchez Conclusionem nostram valde probabilem censent; quod & alii non negant, sed potius plerique expressè affirmant.

Probatur I. quia Canones, quotquot de hac re agunt, non irritant Matrimonia si facta, sed irrita esse supponunt, utique ex jure aliquo sublimiori. Confirmatur: quia canones praec. Conclus. allegati nullitatem non revocant ad jus aliquod Ecclesiasticum, sed praecise ad defectum consensûs; qui requiritur jure divino, aut naturali.

Probatur II. quia contractus Matrimonii ex se requirit Consensum perfectè liberum, adeoque absentiam gravis metûs in illum finem injustè intentati: eò quòd jure divino aut ex natura sua sit perpetuus ac indissolubilis, & ad mutuum amorem ac fidem, prolemque amanter habendam, ac honestè lucandam ordinatus: ad quæ iustus non videtur consensus tali metu extortus: cum ex tam violento principio nequeant felices exitus sperari. In aliis contractibus satis est provisum per hoc, quòd sint dissolubiles per potestatem humanam: at contractus Matrimonii est omnino indissolubilis; adeoque provideri oportuit per jus irritans naturale aut divinum. Videtur autem esse jus divinum, non quidem merè positivum, sed naturale saltem inchoativè, completivè autem divinum positivum. Pro contraria opinione, quæ etiam valde probabilis est, aegre collis.

Objicitur I. Nullibi reperitur jus divinum irritans hujusmodi Matrimonia, ergo &c. Resp. illud satis reperiri, tum in ipsa natura contractus, quæ hoc exigit; tum in declaratione Ecclesiae, quæ matrimonia sic contrahenda non irritat, sed potius jam contracta supponit esse irrita, utiq; ex aliquo jure: sed non alio, quàm divino; ergo &c.

Objicitur II. Validus est Baptismus ex simili metu susceptus; ergo & matrimonium, quantum est de jure divino. Resp. Neg. Conf. quia de Matrimonio constat, non autem de Baptismo: est enim dispar ratio. Nam ad Baptismum quilibet etiam obligatur jure divino, & estque res suscipienti facilis: Matrimonium non est necessarium, & insuper valde difficile. Deinde Baptismus ex parte baptizandi consistit in susceptione, Matrimonium in actione: major autem libertas requiritur ad agendum, quàm ad aliquid suscipiendum.

Objicitur III. Metus levis non irritat jure divino; ergo nec gravis. Resp. Neg. Conf. nam de solo gravi Deus sic statuit. De metu etiam levi est dispar ratio, ut supra ostensum est. Sicut idcirco juxta alios

Ecclesia irritavit Matrimonium contractum ex metu gravi, non autem ex metu levi.

Objicitur IV. Dolus seu error accidentalis non irritat Matrimonium jure divino, ergo nec metus. Resp. Neg. Conf. Sicut enim ob speciales rationes juxta alios Ecclesia irritavit contractum ex metu, & non contractum ex errore accidentali; sic ob illas potest idem fecisse Deus. Itaque dispar ratio est: tum quia dolus aut error accidentalis sic non adversatur mutuae dilectioni, uti capitaliter adversatur metus: tum quia non ita cogit per modum extrinseci, nec minuit libertatem circa substantiam contractus, uti metus, sed tantum circa accidentalia: tum quia dolus aut error accidentalis plerumque natus est contractui matrimoniali inesse (secus est de metu) ut proinde pleraque Matrimonia alioquin forent irrita.

QUESTIO V.

Qualiter sufficiat Consensus conditionatus?

NOTA conditiones alias esse de praeterito, alias de praesenti, & alias de futuro. Item aliquas esse impossibiles, aliquas necessarias, aliquas verò contingentes. Denique aliquas esse honestas, aliquas turpes: & ex his aliquas repugnare substantiae seu fini Matrimonii, aliquas non.

DICO I. Matrimonium initum sub conditione honesta de praesenti vel praeterito est validum, si subsit conditio; invalidum, si non subsit. Est communis & certa. Expattet ex natura ceterorum contractuum. Sub conditione honesta comprehendo etiam indifferentem, cum Sanchez & aliis communiter contra Paucos: nam eadem utriusque est ratio. Similiter conditioni de praeterito vel praesenti annumeranda est conditio, quæ scitur necessariò futura, ut si dicatur, Ego accipio te in meam, si sol cras oriatur: nam talis conditio non censetur apponi ad suspendendum consensum usque ad eventum conditionis (nisi hoc expressè intendatur) sed ad majorem confirmationem contractus & consensûs praesentis; ut sensus sit, Tam verè quàm cras sol oriatur, accipio te in meam.

DICO II. Matrimonium initum sub conditione honesta contingenti de futuro est validum impletà conditione: si autem aliquid de conditione desit, est nullum. Patet ex natura aliorum contractuum, qui sub tali conditione initi tunc solum valere censentur, quando conditio est impleta, non autem antè; nec etiam, si quid ad conditionem defuerit. Estque speciale huic Sacramento, eò quòd sit contractus, & conditionem aliorum contractuum imitetur; quòd

27. Cur potius metus, quàm dolus accidentalis irritet matrimonium.

28. Quæ conditionum varietas.

Matrimonium initum sub conditione honesta vel indifferenti de praesenti aut praeterito valet, si subsit conditio.

Quid de conditione, quæ necessariò futura scitur.

29. Initum sub conditione de futuro contingenti suscipitur usque ad eventum conditionis.

